

DOLENJSKE NOVICE

Dolenjske Novice izhajajo vsak četrtek; ako
: : je ta dan praznik, dan poprej. : :

Cena jim je za celo leto (od aprila do aprila) 3 K, za pol leta 1.50 K. Naročnina
za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 3.50 K, za Ameriko 4.50 K.
List in oglasi se plačujejo naprej.

: Vse dopise, naročnino in oznanila :
: sprejema tiskarna J. Krajec nasl. :

Pozdrav novemu avstrijskemu Veličanstvu cesarju Karolu I.

Cesar Karol I.

Naša nada.

(Mlademu cesarju.)

Iz prsi sovraštvo!
Iz róvov junaštvo,
iz jarkov na dan!
Naj mir bo na zemlji
kot praznik svečan!
Več boj nam ne jemlji
očetov, sinóv,
požar nam ne pali
prijaznih domóv!

Dovolj smo jokali,
ko ločil sovražnik možá je in ženo,
ko mamico klical otrok je ihtéč,
ko zémľjo, od znoja in solz posvečeno,
zapašéal je starček, v dnu duše trpeč.

Zastonj so željé hrepeneče!
Ustavítí borba se neče! —

In gledamo v daljo, in vemo, da spet
borilec se mnog ne povrne,
da k skalam brezsréni prikuje ga led,
da sneg ga za vedno zagrne.

Za dragimi žalost iztega roké
kot lipa brezlistna vejevje,
za dragimi klici ihté in ječé
kot vetri, ki vijejo drevje. —

Veseli slavili veliki bi dan,
ko Avstriji Ti si, naš cesar, zavladal,
ko nebi junak za junakom nam padal,
cvetán kakor Ti in življenja željan!

Da reši nebo nas dobrotno nadlog,
kako bi Ti vzklikali: „Živi Te Bog!“

A vendar iz naših domóv naj pepela
vsaj náda se danes nam dvigne vesela,
da zbere pod varstvom se orlovih kril,
da narod slovenski zasliši:

„Ker zame krvi si potoke prelil,
do smrti zvest habsburški hiši,
ker nisi izgubil poguma, ne nad,
tvoj cesar ti daje cesarskih nagrad:
kar duša ti lepega sanja,
hvaležni vladar ti poklanja!“

Franjo Neubauer.

Utrujen po dolgem dolgem trpljenju in
delu za srečo svojih narodov, legel je
veliki naš vladar presvitli cesar Franc
Jožef I. k večnemu počitku.

Svoji veliki in mogočni Avstriji pa
je zapustil nadepolnega in vrednega na-
slednika. In zasedel je slavni prestol pre-
slavnih Habsburžanov naš novi vladar presv.
cesar Karol, čil in krepak, poln mladostne
svežosti, poln najkрасnejših načrtov in poln
najsrečnejše ljubezni do svojih narodov.

Vsa srca zvestih državljanov pa je
prešinilo novo veselje, nov up in nada ob
pogledu na svojega novega državnega
Očeta. Še predno je zasedel cesarski pre-
stol, prejel je ognjeni krst daleč tam ob
mejah naše domovine, vihtel je pogumno
svoj meč za svojo in našo sveto domo-
vino mogočno Avstrijo in branil kot lev
svoje narode pred množestvilnimi so-
vražniki.

Zvestoba in ljubezen sta Mu dajali
moč, da je vstrajal, da je zmagoval; zve-
stoba in ljubezen sta Ga spremljali na
visoki cesarski prestol; zvestoba in ljubezen
milijonskih narodov bodete čuvali nad Njim,
ki smo Mu srčno udani.

Zlasti mi Slovenci ne bodemo nikdar
pozabili prvih dni Njegovega vladanja. Saj
je veljalo malone prvo odlikovanje, ki je
prišlo iz cesarskega prestola, hrabremu
pešpolku 17., v katerem se borijo naši
očetje in sinovi kot levi za domovino in
Zanj, ki so mu brezmejno udani in zvesti
do zadnjega izdihljeja, ki Ga srčno ljubijo
in umirajo Zanj s klicem: „Kri in živ-
ljenje za Té, presvitli naš vladar, in za
sveto domovino naših očetov!“

To odlikovanje našega 17. pešpolka
„Cesarjevič“ velja pač vsemu slovenskemu
narodu, ki mora biti zares nad vse ponosen
na visoko odliko, ki mu jo je naklonil
presvitli naš cesar Karol ob nastopu svo-
jega vladanja!

Presvitli naš vladar!

Vso brezmejno otroško ljubezen, ki
je gorela v zvestih naših srcih do presvitlega
in preblagega našega pokojnega cesarja
Franca Jožefa I., vso neomajno zvestobo
in udanost, ki smo jo izkazovali Njemu
do zadnjega Njegovega izdihljeja — po-
lagoma sedaj pred Tvoje Veličanstvo!

Tebi posvečamo vso brezmejno ljube-
zen in udanost, Tebi prisegamo neomajno
zvestobo!

S Teboj se bodemo srčno radovali v
dnevh veselja in sreče, s Teboj bodemo
trpeli in žalovali v dnevh bridkosti!

Mi vsi bodemo Tvoji dobri otroci, Ti
pa bodi naš dobri in skrbni državni Oče —

po izgledu svojih preslavnih prednikov!
Tako bodemo velika in srečna družina v
veliki in srečni domovini — Avstriji!

Ti pa dobri Bog nebeški, ki si nam
v svoji neskončni dobroti dal novega vla-
darja presvitlega cesarja Karola, čuvaj nad
Njim! Blagoslovi obilno Njegova dela, pod-
piraj Ga in daj Mu moč, ki jo potrebuje
zlasti v sedanjih viharnih dnevh!

Njegovo pot skozi življenje potrosi
s cvetjem sreče in veselja, ohrani nam
Ga do skrajnih mej človeškega življenja
in ovenčaj Njegov slavni prestol in Nje-
govo krono z lavorjevim vencem zmage!

**Bog ohrani,
Bog obvari
nam cesarja, Avstrijo!**

V torek, 21. novembra ponoči, kmalu
potem, ko je cesar Franc Jožef I. po skoraj
68 letnem vladanju za vedno zatislil svoje
oči, so se zbrali v mali dvorani schönbrunn-
skega gradu dvorni, državni in vojaški
dostojanstveniki okoli prestolonaslednika
nadvojvode Karola Franca Jožefa. Minister
cesarske hiše in zunanjih stvari, baron
Burian, je sporočil prestolonasledniku ce-
sarjevo smrt, nakar so vsi navzoči dostoj-
anstveniki izrazili prestolonasledniku svoje
sožalje. Nato pa je stopil minister baron
Burian ponovno pred prestolonaslednika,
se trikrat poklonil pred njim in vprašal,
ali hoče sprejeti prestol, čigar edini upra-
vičeni dedič je. Prestolonaslednik je od-
govoril: „Hočem!“

S to izjavo je prišla vlada staroslavne
mogočne habsburške monarhije v nove,
mlade roke nadvojvode Karola Franca
Jožefa.

Še isto noč je bil sestavljen proglas
novega vladarja na narode avstro-ogrske
monarhije, na katerem se je dotedanji pre-
stolonaslednik prvič podpisal kot vladar,
cesar avstrijski, kralj češki itd. in apostolski
kralj ogrski. Podpis na proglasu se glasi
„Karol“, in je potemtakem prestolonaslednik
nadvojvoda Karol Franc Jožef nastopil
vlado kot cesar **Karol I.**

Novi avstrijski cesar Karol je bil
rojen 17. avgusta 1887. in je mladi cesar,
v katerega stavi Avstrija svoje nove upe,
sedaj v 30. letu starosti. Njegov oče, nad-
vojvoda Oton, brat pokojnega prestolona-
slednika Franca Ferdinanda, je bil najpo-
pularnejši človek svojega časa. Nadvojvoda
Karol Franc Jožef še ni bil tri leta star, ko
so se stavili nanj že vsakovrstni upi in so
v njem videli bodočega cesarja. L. 1889.
je namreč umrl prestolonaslednik Rudolf
in od tega trenutka je bilo vprašanje pre-
stolonasledstva na dnevnem redu. Nad-
vojvoda Franc Ferdinand je bil takrat še
neoženjen, in ker svet takrat še ni poznal
princa, ki se je zgolj bavil z raznimi študiji,
je sodil, da se bo odpovedal prestolonasled-
stvu na korist svojemu malemu nečaku
Karolu Francu Jožefu. Ko je pozneje Franc
Ferdinand obolel in je šel iskat zdravja

izven Avstrije ter je pri tej priliki celo
svoja vojaška mesta opustil, je bil svet
prepričan, da bo sivemu vladarju Francu
Jožefu sledil na prestolu mladoletni nečak
Karol Franc Jožef. To so bile seveda le
vesti. Vsekakor pa je bil nadvojvoda Karol
Franc Jožef določen za bodočega prestolo-
naslednika, ko se je nadvojvoda Franc
Ferdinand poročil z grofico Zofijo Chotek.

Življenje mladega nadvojvode je se-
veda vzbujalo vsled tega v vseh krogih
zanimanje. Že kot otrok se je moral učiti
raznih jezikov avstrijskih narodov. Večji
del svoje mladosti je preživel ob strani
svoje matere, nadvojvodinje Marije Jožefe,
ki je prišla na Dunaj 17 let stara s saškega
dvora. Vzgoja, ki jo je nudila Marija Jožefa
svojima sinovoma Karolu in Maksu je bila
zelo skrbna, predvsem pa je skušala vcepiti
v mlada srca verski duh, ki je prevejal
tudi njo.

Za nadvojvodinjo Mârijo Jožefo in
nadvojvodo Karola Franca Jožefa je prišel
jeseni leta 1905. dan ločitve. Uvrščen je
bil kot poročnik k 7. dragonskemu polku,
ki je imel garnizijo v Brandysu na Češkem,
kamor je moral oditi. To so bili za ljubečo
mater težki trenutki. Sin ji je moral ob-
ljubiti, da jo bo pogosto obiskal, kolikor
mu bo dopuščala vojaška služba. Mladi
nadvojvoda se je moral poleg vojaških
spretnosti učiti tudi drugih znanosti, kajti
bil je določen za cesarja. Profesor Braff,
poznejši poljedelski minister, ga je poučeval
v narodnem gospodarstvu, finančni znanosti
in trgovinski politiki, profesor Ott v kano-
ničnem in cerkvenem pravu, profesor Albrich
in profesor Pfaff pa sta ga uvajala v juri-
dične znanosti. Vsi učitelji so dali mlademu
nadvojvodu izpričevalo, da je nadarjen in
priden učenec.

L. 1906. je postal nadvojvoda Karol
Franc Jožef nadporočnik, 1909. ritmojster,
1912. major, 26. aprila 1914. podpolkovnik.
Po tragični smrti prestolonaslednika Franca
Ferdinanda ga je cesar imenoval za pol-
kovnika in linijskega ladijskega kapitana.
Julija 1915. je bil povišan za generalnega
majorja in konteradmirala, letos marca me-
seca za podmaršala in viceadmirala.

Ob izbruhu svetovne vojne je cesar
pridelil nadvojvoda vrhovnemu armadnemu
poveljstvu. Letos sponladi je šel na itali-
jansko bojišče, kjer je prevzel poveljstvo
vojne skupine, ki je udarila iz Tirolske na
Italijansko. Ko se je vsled ruske poletne
ofenzive morala ustaviti ofenziva proti
Italiji, je nadvojvoda odložil poveljstvo.
Avgusta meseca pa je prevzel poveljstvo
nad velikim delom bojne črte proti Rusom,
in po nastopu Rumunije tudi poveljstvo
proti temu novemu sovražniku. Bil je po-
višan za generala konjenice in admirala, ta
mesec ga je pa rajni cesar imenoval za ge-
neralnega polkovnika in velikega admirala.

Novi cesar Karol je tretji Habsburžan
s tem imenom. Njegova prednika sta bila
Karol V., ki je bil od l. 1515. do l. 1565.
rimsko-nemški cesar in cesar Karol VI.,
oče cesarice Marije Terezije, ki je izdal
pragmatično sankcijo. Sedanji cesar Karol
je pa prvi avstrijski cesar z imenom Karol.
Kot ogrski kralj je novi vladar Karol IV.

Novi cesar slovi kot prijazen in zelo ljudomil človek. Z vojaki občuje kakor z brati. Slovenski vojaki, ki so imeli priliko biti v njegovi bližini, so polni hvale o novem avstrijskem vladarju. Novi cesar govori tudi več slovanskih jezikov.

Med prvimi, ki so brzojavili novemu cesarju, so bili otroci rajnega nadvojvoda Franca Ferdinanda. Besedilo se glasi: „Cesarju Karolu, Schönbrunn. Globoko ginjeni vsled nenadomestljive izgube, ki je zadela nas vse in celo Avstrijo, hite naše prve misli in molitve v globoki ljubezni in zvestobi k Vašemu Veličanstvu. Naši ljubljene starši bodo molili v nebesih milosti in blagoslova Vašemu Veličanstvu. — Sofija, Maks. Ernst.“

Novi cesar bo menda že 20. decembra kronan za ogrskega kralja; z ozirom na vojsko bodo slovesnosti močno omejevali. Preden kralj ni kronan, ne more namreč potrditi nobene postave. Kralj Karol bo stanoval vsako leto dalj časa tudi v Budimpešti.

Cesar Franc Jožef I.

Pogreb.

Z resnično knežnimi častmi, z vsem sijajem, ki ga za to globoko žalostno priliko predpisujejo dvorni obredi in ob prepoštljivi udeležbi vladarske hiše, zaveznih in prijateljskih držav in narodov monarhije, se je vršil v četrtek 30. novembra na Dunaju pogreb rajnega Njegovega Veličanstva Franca Jožefa I.

Po 1. uri popoldne so se jeli pomikati meščani iz dunajskih predmestij, člani pobožnih ustanov in zavodov, na čelu vsem mestna duhovščina, iz avguštske dvorne cerkve proti notranjemu Grajskemu trgu.

V dvorni kapeli je ob veliki duhovni asistenci kot prvi blagoslovil Najvišje truplo dunajski dvorni župnik dr. Seydl z veliko duhovniško asistenco, nakar so dvorni komorni in telesni slugi dvignili krsto in jo nesli na mrliški voz, ki je čakal na Švicarskem dvorišču; pred krsto je stopal dvorni in grajski župnik z dvornimi kaplani in cerkvenimi slugami.

Za krsto so šli prvi najvišji dvorni mojster knez Montenuovo, trije najvišji dvorni častniki, stotniki telesne garde, dvorni maršal na Ogrskem, dvorni službeni častniki, generalni pobočniki, oba knežja komornika in krilni pobočniki; ob krsti je svetilo z voščeni bakljami osem plemiških dečkov, arcierska, ogrska in spremna telesna straža. Na vozu so krsto še enkrat blagoslovili, nakar se je začel pogrebni sprevod pomikati dalje. V tem trenutku so zazvonili zvonovi po vseh dunajskih cerkvah. Na čelu sprevoda sta jezdila dva dvorna hlapca s svetilkama in škadron konjenice. — Potem je sledil dvorniški dvorni voz z dvornimi komornimi slugami, za njim dvorni komisar na konju, nato dve dvorni državni kočiji s krilnimi pobočniki, dvovprežni državni voz s knežjima komornikoma, šesterovprežni dvorni državni voz z generalnima adjutantoma, nato sta jezdila dvorna hlapca s svetilkama; sledile so šesterovprežne državne kočije z dvornimi službenimi častniki, stotniki telesne straže in ogrskim dvornim maršalom, potem nadaljna šesterovprežna dvorna državna kočija z najvišjim komornikom in najvišjim dvornim maršalom, dvorna državna kočija s prvimi najvišjim dvornim mojstrom; med vsako teh kočij sta jezdila po dva dvorna hlapca s svetilkama. Pred krsto je stopal oddelek pehotne stotnije telesne garde, oddelek konjiškega škadrona telesne garde peš in po en oddelek obeh spremnih telesnih straž pod vodstvom enega častnika. V mrliški voz, ki je bil črno pregrnjen, je bilo vpreženih osem vrancev. Ob obeh

straneh so spremljali krsto štirje telesni slugi z gorečimi voščeni bakljami, štirje plemiški dečki, dva gardna podčastnika, po štirje gardisti arcierov in ogrske telesne garde, po en častnik, en stražmojster, in osem gardistov obeh spremnih telesnih straž in konjiškega škadrona telesne straže ter pehotna stotnija telesne straže; na desni strani krste je jezdil najvišji konjušnik. Za mrliškim vozom je sledila brigada arcierske telesne straže, brigada ogrske telesne straže na konju, stotnija pehote in škadron konjenice. V trenutku, ko je prišel mrliški voz skozi Švicarska vrata na notranji Grajski trg, ki je bil — kakor zunanji — poln ljudi, je izkazala grajska straža pokojnemu Najvišjemu vojnemu gospodu zadnjo čast. Zadnjikrat se je poklonila pred vladarjem z žalno tančico ovita zastava.

V molčeči žalosti, odkritih glav je stalo dunajsko prebivalstvo vsepovsod, kjer je šel mimo pogrebni sprevod, za katerim so se vrstila nepregledna zastopstva avstrijskih kronovin in dežel, ogrskih, hrvatskih, slavonskih komitatov in municipijev, mest, nešteti korporacij vseh stanov, uradništva in društva.

Medtem so se bili zbrali v Štefanovi cerkvi, v kateri se je zboti prvič vršila pogrebna slovesnost za vladarjem iz Habsburško-lotarinske hiše, člani Najvišje cesarske družine, na Dunaj k pogrebu dospeli člani sorodnih in prijateljskih knežjih hiš, posebni odposlanci, diplomatični zbor, tajni svetniki, ministri, dvorni uradniki, uradniki na osrednji vladi, generaliteta in službe prosti častniški zbor, predsedstvi in člani obeh državnih zbornic in ogrskega državnega zbora, predsedstvi in mestni zastopstvi obeh državnih glavnih in prestolnih mest Dunaja in Budimpešte ter razna poslanstva.

Malo pred 3. uro sta dospeli pred glavna vrata častitljive stolnice Njuni Veličanstva cesar Karol in cesarica Cita s svojim dvorom. Tla so črno pogrnjena, mogočni stebri so pol višine oviti s črnino in okrašeni z grbi cesarske hiše. Klopi, oltarji itd. so prevlečeni s črnino, z belimi križi in grbi rajnega Njegovega Veličanstva. Ob ogromnih vratih v presbiterij je stal vojaški špalir. Na naznanilo, da se bliža pogrebni sprevod, se je podala Najvišja in visoka gospoda na za-njo določene klečalnike in mesta v presbiteriju, nakar je šel kardinal-nadžkof dr. Piffel s škofi in prelati, stolnim kapitulom in duhovščino iz zakristije do glavnih vrat stolnice naproti Najvišjemu truplu. Krsto so dvignili z voza in za duhovščino, ki je šla pred njo, nesli v presbiterij, kjer so jo položili na katafalk. Nosili so krsto plemiški dečki in častniki telesne straže. Za krsto so šli prvi najvišji dvorni mojster s palico, ostali dvorni dostojanstveniki in uslužbenci ogrski dvorni maršal, generalni in krilni pobočniki ter knežja komornika.

Kardinal-nadžkof dr. Piffel je pristopil nato h krsti in izvršil blagoslovni obred, kateremu je do zadnjega koticika napolnjena cerkev prisostvovala z globokim ganjenjem in iskreno pobožnostjo. Dvajset minut po 3. uri je bil obred končan. Ob pretresljivih zvokih libere, ki so jo zapeli pevci dvorne opere, so znova dvignili krsto, ki so jo komorni in telesni slugi ob enakem spremstvu kakor prvič nesli na mrliški voz.

Pogrebni sprevod se je začel zopet pomikati. Neposredno za mrliškim vozom sta šla sedaj Njegovo c. in kr. Apostolsko Veličanstvo cesar in Njeno Veličanstvo cesarica, za njima inozemski Najvišji in visoki gospodje, nadvojvode, tuje visoke gosposlanci in inozemske častniške deputacije, spremstva Najvišje in visoke gospode in notranje deputacije polkov, katerih imejitelj je bil Najvišji pokojnik. Sprevod so zaključili arcieri in ogrske telesne garde na konju, stotnija pehote in škadron konjice. Pomikal se je sprevod skozi špalir, ki so ga tvorila odposlanstva armade na bojišču, po Koroški cesti, Kotlarski ulici čez Novi trg proti kapucinom.

Tu je sprejela krsto duhovščina. Krsto so ponesli v prejevalni postavi na katafalk. Vsa cerkev je bila popolnoma prevlečena s črnino. Najvišja in visoka gospoda, kakor tudi osebnosti, ki so spremljale Najvišje truplo na tem zadnjem delu poti, se podado na določena jim mesta.

Tu še enkrat blagoslovil Najvišje truplo in pevci dvorne godbe zopet zapojó libero. Nato so dvignili krsto in jo za oo. kapucini, ki so stopali pred njo, med žalnimi molitvami ponesli v grobnico; svetilci so svetili z bakljami. Solznih oči, polni bolesti so zrli člani Najvišje cesarske hiše in ostali za krsto, katero je spremljal v grobnico Njegovo Veličanstvo cesar Karol, potem prvi najvišji dvorni mojster s palico in oba knežja komornika. V grobnici so postavili krsto po želji pokojnega vladarja med krsto Njenega Veličanstva cesarice Elizabete in prestolonaslednika Rudolfa. Po dovršenih obredih in molitvah se je podal prvi najvišji dvorni mojster s ključem cesarjeve krste h gvardijanu očetov kapucinov in mu ga izročil v varstvo. Nato se je vrnil vladar s spremstvom v cerkev, nakar je Najvišja in visoka gospoda odšla iz cerkve.

Večerni mrak je legel na zemljo, ko je bila pogrebna slovesnost končana. Kdor je bi navzoč, ne bo nikoli pozabil pretresljivih prizorov ljubezni in spoštovanja do vladarja, čegar zemske ostanke so položili v grobnico njegovih prednikov k večnemu počitku. Sem bodo poslej romali domačini in tuji ter bodo še v poznih časih izkazovali v Bogu počivajočemu nepozabnemu Francu Jožefu I. svojo ljubezen in spoštovanje.

Doba vladanja Habsburžanov. Med vsemi vladarji iz rodu Habsburžanov je vladal cesar Franc Jožef I. najdalje, in sicer 67 let, 11 mesecev in dva dni; cesar Friderik IV. je vladal 53 let 6 mesecev; Leopold I. 46 let 9 mesecev; Franc II. (kot avstrijski cesar Franc I.) 43 let; cesarica Marija Terezija 40 let 1 mesec; Karol V. 36 let 5 mesecev; Karol VI. 29 let; Maksimilijan I. 25 let 5 mesecev; Rudolf II. 25 let 3 mesece; cesar Jožef II. je vladal 24 let 6 mesecev; Ferdinand III. 20 let in 2 meseca; Franc I. 20 let 1 mesec; enako dolgo, namreč 17 let in 10 mesecev, sta vladala Rudolf I. in Ferdinand II.; Maksimilijan II. je vladal 13 let in 11 mesecev; Ferdinand I., prednik cesarja Franca Jožefa I., 12 let devet mesecev; Albreht I. 9 let 10 mesecev; Ferdinand I. je vladal kot nemški cesar 8 let in šest mesecev; Matija šest let in 8 mesecev; Jožef I. 5 let in 11 mesecev; Friderik III. 4 leta in 5 mesecev; najkrajšo dōbo sta vladala Leopold II., namreč dve leti, in Albreht II., ki je vladal samo 1 leto in 7 mesecev, ko je dne 27. oktobra l. 1439 zatisnil oči.

Oporoka Franca Jožefa I. Oporoka je bila zapečatena izročena cesarju Karolu, ki jo je odprl in pogledal, če ni kaj za pogreb določenega. — Oporoka cesarjeva je obsežen spis, ki ga izpopolnjuje še več dostavkov. Spisana je bila leta 1914; po umoru nadvojvode Franca Ferdinanda jo je rajnik še precej izpremenil. O premoženju krone seveda oporoka ničesar ne določa. Zasebna cesarjeva zapuščina obsega premoženje v gotovini, vrednostne papirje, posestva, zelo veliko umetnin, slik, skulptur, cesarske gradove, vile in lovske hiše, veliko posestev na Dunaju in v drugih mestih. Dedščino je rajnik volil svojim bližnjim in daljnim sorodnikom. V prvi vrsti bodo dedovali nadvojvodinja Marija Valerija in princesa Gizelja, vnuki in cesarjevi pravnuki, princesa Elizabeta Windischgrätz, cesarjev zet; nadvojvoda Franc Salvator in princ Leopold Bavarski. Cesar je preskrbel tudi za stare svoje zveste uslužbence. Posebno se je spomnil svojih štirih osebnih slug, lovcov in gozdarjev.

Žalovanje. Od četrtega, dne 23. novbr. naprej je za dvor, armado in urade določeno splošno žalovanje, ki bo za armado

in urade trajalo šest mesecev. Dva meseca bosta določena za veliko, dva za srednje veliko in dva za manjše žalovanje. Tudi za dvorno žalovanje je določil novi cesar šest mesecev.

Zastopstvo Kranjske pri pogrebu cesarja Franca Jožefa I. Kranjski deželni odbor je bil zastopan pri pogrebu po deželnem glavarju dr. Šusteršiču in odbor-nikih dr. Lampetu, dr. Peganu in baronu Apfaltrernu. Svoje mesto so dobili v levi ladji cerkve sv. Štefana in pri zastopu avstrijske in ogrske državne zbornice.

Peto vojno posojilo.

Oklic.

Petič kliče država svoje državljane, da ji zaupajo svojo razpoložljivo gotovino v ta namen, da more srečno dokončati boj za obstanek monarhije. Varnost in rentabiliteta vojnih posojil se je že natančno razpravljala in dokazala v javnosti. Le še eno naj pripomnim, kar je nedvomno: Vsak milijon vojnega posojila poveča vrednost vsakega milijona našega denarja. Ako vzdržimo, zmagamo; da pa moremo gospodarsko vzdržati, moramo vzdržati finančno. Na vseh mejah naše nad vse ljubljene domovine nam prete nadštevili sovražniki, ki hočejo razdeliti našo last kot plen med seboj. Domovina pa ima v junaškem živem zidu naših in naših zaveznikov vojska varno zavetje. Pred tem junaškim zidom se mora končno razpršiti sovražni naskok. Izza otroških let smo obetali:

**Vse za dom in za cesarja,
za cesarja blago, kri!**

Kar smo obljubili, to bomo tudi izpolnjevali. Zvestobo, ki so jo naši junaki zapečatili na bojišču s svojo krvjo, hočemo pri branitvi svojih pokazati in od očetov razpoložljivi denar položimo domovini na oltar in ji damo tako potrebnih pripomočkov, da si more izvojevati časten mir. Neutajno je, da je vojno gospodarstvo tudi kmetikemu stanu prineslo dohodke, s katerimi se ta stan lahko v večji meri kakor sicer udeleži podpisovanja vojnega posojila. Domovinska dolžnost pa je, da se v vojni pridobljeni pripomočki, kolikor mogoče oddado državi na razpolago. V resnem trenutku se obračam na vse avstrijske kmetovalce, na male in velike, na kmetovalce vseh kronovin in velike narodov in pozivam:

Pokažite svojo voselej dejansko izpričano in neomajno domoljubno požrtvovalnost s tem, da podpišete kolikor mogoče vojnega posojila.

Zgodovina bo pa v spomin poznim rodovom neizbrisno začrtala, da so se avstrijski kmetovalci ob nevarnosti tudi v tem primeru veselega srca postavili v prve vrste onih, ki so domovini dali to, kar je potrebovala.

Na Dunaju, dne 23. novembra 1916.

C. kr. minister za pojedelstvo:
Henrik grof Clam Martinic s. r.

Vojni pregled.

Italijansko bojišče. — Soditi po ne-prestanem topovskem ognju na Krasu, pri katerem Italijani strelivo neizmerno tratijo in katerega nadačujejo po dnevi in po noči, se naš nekdanji prijatelj Italijan zopet pripravljajo na novo ofenzivo. Tako se poroča uradno dne 4. t. m., da traja topniški ogenj na kraškem odseku dalje. Tudi boji z minami so se zopet pričeli. Neka skupina italijanskega letalnega brodometa metala je buse na Davaletu, Vel. Repen in Sežano brez uspeha. Naša letala napadla so sovražnika ter prisilila pri Mavhinjah neko Capronijevo letalo s štirimi možmi posadke, da se je spustilo na tla. V tem branem sodje odlikovala sta se linijski poročnik Zanfield in nadporočnik Brunowski. Zvečer 3. t. m. obstreljevala je uspešno neka skupina naših pomorskih letal sovražne postojanke na Dreberdobu ter se vrnila kljub lutejmu obstreljevanju po sovražniku nepoškodovana nazaj.

Rusko bojišče. — Po avstrijskem uradnem poročilu 4. t. m. je bitka ob reki Argesul,

kjer so se Rumuni še enkrat postavili v boj, da bi ustavili zmagovito prodiranje zveznih čet, dobljena. Sunek podonavske armade ob Spodnjem Argesulu, proti kateremu so Rumuni z njih zavezniški izvajali protisunek, isti niso zamogli ustaviti. Sovražna napadalna skupina je bila severovzhodno Draganestija po naših ustavljenih in obkoljevalnih prodiranjem vržena preko Njaslove nazaj. Teh bojev udeležili so se poleg nemških, bolgarskih in turških čet tudi avstro-ogrski mejni lovci in baterije. Ob istem času izsilila je zahodno Bukarešta neka armadna skupina prehod preko reke Argesul. Prodrala je 3. t. m. do Titu, kjer je sprejela ostanke prve rumunske armade, katera je bila prejšnji dan po avstro-ogrskih in nemških četah generalnega poročnika Kraffa pl. Delmensingen jugovzhodno Pitesci poražena. Močni rumunski oddelki so bili uničeni. Dalje severno zasedli so zavezniški Tirgovište. Svoječasno v Mali Vlahiji od svojih čet odrezani rumunski oddelki bodo po neprestanih manjših bojih polagoma uničeni. Donava je odprta. O izvanredno bogatem plenu, kateri vsako uro narašča, še nimamo natančnejših podatkov. — Mej tem, ko je bil v vlaški nižini najmlajši zaveznik naših sovražnikov odločilno poražen, trudili so se Rusi v boju s hrabri avstro-ogrskimi in nemškimi četami generalov pl. Arza in pl. Kövesa doseči uspeh, ki bi uplival na boje v Rumuniji. Toda vse zamanj. Akoravno razbremenilni poizkusi Rusov gotovo še niso končani, pokazali so 3. t. m. ponehajoči ruski napadi, da potrebujejo tudi izmučeni in oslavljeni Rusi nujno majhnega premora v bitki. Samo na obeh straneh doline Trotus izvajali so Rusi z nezmanjšano silo svoje napade. Na nekaterih točkah napadli so po desetkrat ter bili z malimi izjemami odbiti. Na jugu tega oddelka priborile so naše čete neko pred kratkim izgubljeno višino nazaj. Vojska za posest Bukarešta se z vso silovitostjo nadaljuje.

Zahodno bojišče. — Nemško uradno poročilo 3. t. m. javlja, da se je v odseku Somme in Moze v nekaterih urah po dnevi sovražno topniško delovanje pomnožilo in doseglo tudi po noči na nekaterih točkah nadnavadno silovitost. — 4. t. m. pa se uradno poročila, da so v loku Yperna in Wytschaete po razstrelbah napredovale angleške patrulje proti nemškim postojankam. Posameznim se je posrečilo dospeti v najsrednejše jarke, toda bile so v ročnem metazu poražene ter zopet vržene iz njih, ali pa prepodene. Od vseh drugih armad na tem bojišču ni nič posebnega poročati.

Balkansko bojišče. — Kakor poročila nemško uradno poročilo 3. t. m. napadel je sovražnik po predidocem bobnečem ognju po Bolgarih zasedeno višino 1248 severozahodno Monastira ter bil ondi krvavo odbit. Višina, kakor tudi napaden hrib razvalin pri Gruništu ostal je trdno v rokah braniteljev. — 4. t. m. pa se uradno poročila, da so zasedli Srbi neko višino na vzhodnem bregu Črne, s čemur v zvezi je tudi preložitev nekega dela naše bojne črte, kar pa nikakor ne vpliva na odločilne udarce v Rumuniji. — Po poročilih raznih listov uprlo se je na Grškem kralju udano vojaštvo proti posadkam entente v Atenah in Venizelosovim pristašem. Prišlo je do pouličnih bojev, pri katerih so pokale puške, topovi in ragljale strojne puške. Položaj je jako napet.

Uradne vesti.

Razglas, s katerim se vojaško-taksni obvezanci pozivajo v zglasitev. Na podstavi zakona z dne 10. februarja 1907, drž. zak. št. 30, se morajo vsi vojaško-taksni obvezanci do prestanka svoje vojaško-taksne obveznosti vsako leto mesca januarja zglasiti pri tisti občini, ki imajo v njej dne 1. januarja tistega leta svoje bivališče. Oprostilo od dohodninskega davka ali od službene nadomestilne takse, ki ga je zaradi svojega 1600 kron ne presegajočega dohodka ali iz drugih razlogov pričakovati, ali ki je v prejšnjem letu nastopilo, ne oprostilo od dolžnosti zglasitve. Zglasitev se sme izvršiti pisмено ali pa ustno. — Pismena zglasitev se zgodi tako, da se pošljeta na občino dva, po vseh rubrikah s čitljivo pisavo popolnoma in resnično popolnjena zglasovalna formularja. Zglasovalni formularji se dobivajo pri c. kr. okrajnem glavarstvu in pri občinskem predstojništvu (pri mestnem magistratu) brezplačno. Pošiljatve zglasitev v kraljevinah in deželah, zastopanih v državnem zboru, so poštnine proste. Zglasovalni formularji so urejeni tako, da se zganejo in adresirajo ter brez pismenega zavoja oddajo na pošto. Ustne zglasitve vpiše občina v oba zglasovalna formularja. Zglasitve, ki se izvrše

s posredovanjem tretje osebe, ne odvežejo tistega, ki se je dolžan zglasiti, od odgovornosti za izpolnitev njemu naložene zaveznosti. Tistim, ki so dolžni se zglasiti, pa predpisane zglasitve ne izvrše pravočasno ali pa jo izvrše v bistvenih točkah nepopolno, se sme naložiti denarna kazen do 50 kron. Vojaško-taksni obvezanci, ki v svojih zglasitvah vedoma zakrivé zamolčitve ali neresnične napovedi, zapadejo — v kolikor dejanje ne utemelji učina, ki ga je po občenem kazenskem zakonu kaznovati kot kaznivo dejanje — denarnim kaznim do 500 kron in ob posebno obtežujočih okoliščinah do 1000 kron. Kadar denarnih kazni ni mogoče izterjati, se izpremené v zaporne kazni. Vrhutega je političnemu oblastvu dano na prosto voljo, da takrat, kadar se zglasitev ne izvrši pravočasno, ali kadar se izvrši nepopolno, na podstavi znanih podatkov ali podatkov, ki se uradoma doženo, takoj določi vojaško takso. — C. kr. okrajno glavarstvo Rudolfovo, dne 30. novembra 1916.

Domače in tuje novice.

Cesarska slovesnost v Novem mestu.

V nedeljo, dne 10. t. m. bo v kapiteljski cerkvi povodom zasedanja prestola po Njegovem Veličanstvu cesarju Karolu I. slovesna Božja služba, in sicer: ob polu 10. uri slavnosti primerna pridiga, potem slovesna pontifikalna sv. maša, Te Deum in cesarska pesem.

Cerkvene odredbe ob nastopu vlade cesarja Karola I. Kn.-šk. ordinariat ljubljanski je odredil: 1. V ljubljanski stolnici bo v soboto, dne 9. decembra 1916 slovesna sv. maša z zahvalnico Te Deum, da bi dobrotljivi Bog vodil, podpiral ter v zdravju in sreči ohranil našega novega presvetlega cesarja. K slovesnosti se povabijo vsa oblastva. — 2. Zunaj stolnice bodi ta slovesnost v vseh župnih in duhovniških cerkvah v nedeljo 10. decbr. 1916. Pri pridigi naj se verniki v dosego tega namena spodbujajo k goreči molitvi.

Žalna izjava učiteljstva novomeškega okraja. V sredo, dne 29. novembra se je poklonilo učiteljstvo novomeškega okraja po g. nadučitelju V. Gebauerju in nadučitelju L. Koželju blagorodnemu gosp. okrajnemu glavarju in ga prosilo, da predloži na najvišje mesto izraz globoke žalosti vsega učiteljstva ob smrti preljubega in dobrega cesarja Franc Jožefa I., ki je bil ves čas svojega življenja velik prijatelj šolske mladine in učiteljstva. Obenem pa sta tudi izrekla v imenu učiteljstva udanostno izjavo novemu vladarju Nj. Veličanstvu cesarju Karolu I. Blagorodni gospod vladni svetnik je prijazno obljubil, da bo predložil izraz udanega sožalja na pristojno mesto.

Miklavžovo zabavo priredila je bolnišnica Usmiljenih bratov v Kandiji. Miklavž je obdaroval bolnike z darovi, nabavljenih iz prispevka kandijskega salonskega orkestra.

Prihodnji semenj v Novem mestu za rejne in plemene prešiče bo v pondeljek dne 18. decembra t. l.

Razglas. V mestni zalogi se bo oddajal prihodnji teden pšenični zдроб namesto moke za kuho, a samo za otroke do 4 let. — Stranke, katere žele dobiti pšenični zдроб mesto moke (za svoje otroke), naj se zglase — v to svrhu s prejemnimi polami za moko — v soboto dne 9. t. m. od 3. do 5. ure popoldne v mestnem uradu.

Darovi za bolnico Usmiljenih bratov v Kandiji. Salonski orkester, čisti dobiček koncerta v Kandiji dne 19. novembra t. l., 102 K 20 vin.; c. kr. okrožno sodišče v Rudolfovem 13 1/2 kg šarpije; č. g. župnik Volc enega zajca; g. Zamida, Uršnasela, dve vreče zelatih glav; gđc. Zupanove, Ljubljana, en sodček vina; g. Oblakova, Novo mesto, zavitek orehov in jabolk; g. Klemenčičeva, Kandija, 3 škatlje sladice. Vsem skupaj najpristrčnejša zahvala.

Učiteljstvo novomeškega in trebanjskega okraja se je zbralo dne 6. t. m. v pisarni g. okrajnega šolskega nadzornika v Rudolfovem k posvetovanju o sodelovanju za 5. vojno posojilo. G. okr. šolski nadzornik Janko Grad je govoril mnogoštevilno zbranemu učiteljstvu obširno o važnem patriotičnem delu, ki je poverjeno učiteljstvu, pojasnoval je, kako raztolmačimo priprostemu ljudstvu pojmo o 5. vojnem posojilu in o njegovi veliki gospodarski vrednosti za kmeta ter konečno prosil navzoče, da zastavijo vse moči v lepši prosep 5. vojnega posojila. Vsi navzoči so trdno sklenili, da bodo — kakor vedno — tudi sedaj vse storili, da dosežejo najlepše uspehe pri 5. vojnem posojilu. Po obravnavanju nekaterih važnih pedagogičkih in šolskih vprašanj razšli so se navzoči na zopetno neutrudno delo med ljudstvo.

Umrl je v Ljubljani 3. decembra po dolgi mučni bolezni, previden s sv. zakramenti, stavec in ureditelj uradnega lista „Laibacher Zeitung“, g. Matevž Cerar. Pokojni Matevž je bil vseskozi blag mož in plemenitega značaja, preljub nenadomestljiv soprog in skrben oče, dober kolega, miroljubnega in usmiljenega srca ter odkritosrčen prijatelj. Vestno je izpolnjeval svoje verske in stanovske dolžnosti. Letošnje poletje si je še iskal zdravja v dolenskih Toplicah, a vrnivši se nazaj k svojim ljubim, je kmalu zopet zbolel in se ni mogel vkljub najboljši domači in zdravniški postrežbi več pozdraviti. Njegova prerana smrt, ki mu je pretrgala nit življenja v najkrepkejši moški dobi 46 let, nas je zelo osupnila in napolnila z žalostjo vse, ki smo imeli priliko z rajnim občevati. Četudi ob slabem vremenu se je vršil njegov pogreb v torek popoldne ob veliki udeležbi tiskarjev in občinstva vseh slojev. Njegovi žalujoči rodbini pristrčno sožalje in tolažbo z nebes! Tvoja duša, dragi Matevž, pa naj vživa večni mir in pokoj!

Nova grobova v Ljubljani. Umrla sta dva deželna šolska nadzornika. Dne 2. decembra je preminul c. kr. dvorni svetnik gospod Franc Levce, v 71. letu starosti ter bil slovesno pokopan 4. decembra pri sv. Križu. — Dne 3. decembra pa je v Gospodu zaspal c. kr. dvorni svetnik g. Francšek Hubad, v 68. letu svoje dobe ter bil z vsemi častmi pokopan 5. decembra pri sv. Križu. Oba umrla gospoda sta bila odlična šolnika in velezasluzna deželna šolska nadzornika. Najbode obema ohranjen trajen spomin.

Častno svetinjo za 40 letno zvesto službovanje so prejeli: Ivan Skrbinec, vpok. nadučitelj v Višnjigori in Franc Kovač, nadučitelj v Zatičini.

Novi bankovci po 50 kron pridejo v promet 18. decembra, papirnate kronce pa 21. decembra.

Nove novce s podobo cesarja Karola bodo pričeli v kratkem kovati. Priprave so že v teku. Sedanji novci bodo seveda še dolgo v prometu. Tudi novi redovi in poštnne znamke bodo kmalu nosile podobo novega cesarja.

Izkaz za nakup moke, kakoršne rabijo občine v Belokrajini in tudi druge občine, se dobé v tiskarni J. Krajec nasl. v Novem mestu.

Mangan. Na Mirni (Dolenjsko) so začeli kopati poleg premoga tudi še „Mangan“. Zadnji četrtek je bil komisijonen ogled. Kovine je dovolj. Eden ali dva vagona se ga je že odpeljalo. Tako postane lepa Mirna še industrijalen kraj, kar jej bode gotovo v veliko korist.

Nesreče. Alojzij Stanič, posestnika sin na Doblški Gori, se je vsekali v levo roko in si presekalo kito. — Janez Škrinjar, posestnika sin v Semiču, se je ponesrečil pri stolpni uri, ki je zdrčala in mu zmečkala desno roko. — Franc Umek, gostač na Malem Cerovcu, je padel in si nevarno poškodoval levo roko. Omenjeni ponesrečenci se zdravijo v bolnici Usmiljenih bratov v Kandiji.

Kmečka Zveza za novomeški okraj je imela v pondeljek izvrstno obiskano sejo, katere so se udeležili tudi vsi trije poslanci okraja, Jarc, Zurec in Mihelčič. Državni poslanec Jarc je podal kratko poročilo o političnem položaju. Živahno so se obravnavale zlasti te-le točke: 1. Težkoče, ki se stavijo vinogradnikom pri prodajanju vina. Sklenilo se je, opozoriti merodajna oblastva na izredne razmere, katere je treba vpoštevati pri vinskih cenah. Poslanci okraja bodo storili tudi osebno v tem oziru potrebne korake. — 2. Splošno se je razvila želja, naj se zopet vpeljejo semjni tudi za govejo živino (izvzemši klavno), kakor so se že vpeljali za plemenske in rejne prešiče. Da se preprečijo vse krivice, naj deželno stolno mesto za dobavo klavne živine javno razglašila navodila, po katerih se določajo prevzemne cene goveje živine in prešičev. Izenačenje cen za živino na Kranjskem je ena najvažnejših zadev. V odbor deželnega mesta za dobavo klavne živine naj se vpokličejo zastopniki producentov. Obstoječa birokratična določba o klanju v sili naj se odpravi in to splošno olajša. — 3. Znižanje cene za žito od 15. decembra ni utemeljeno z ozirom na otežkočeni dovoz in itak nizke maksimalne cene. Pri sedanji ceni žita bi morala biti moka mnogo cenejša. Kmeta za to ne zadene nobena krivda. Delavne moči, ki jih mora najemati kmet zlasti z ozirom na to, da je večina domačih moških vpoklicana, se naj vštejejo med kontingent (množino), ki se pusti kmetu za lastno rabo. Sicer spomladi ne bo ne kruha, ne delavcev. — 4. Zgodile so se hujskarije, kakor da so sedanjih res pretirano nizkih cen za krompir krivi poslanci, stranka ali celo župniki in župani. Dejstvo je, da so se te cene določile, ne da bi bil kdo imenovanih vprašan, ali imel sploh pri tem kako besedo, zlasti, ker je bilo doslej vse ustavno življenje (državni in deželni zbor) ustavljeno.

Mestna hranilnica v Novem mestu. V mesecu novembru 1916 je 197 strank vložilo 135.784 kron 78 h; 168 strank vzdignilo 149.757 kron 50 h; torej manj vložilo 13.972 kron 72 h; stanje vlog 4.579.497 kron 91 h; denarni promet 520.679 K 27 h; vseh strank bilo je 781.

Letošnja oddaja modre galice posestnikom v novomeškem okolišu. Novomeška kmetijska podružnica je, kakor že več let, tudi letos posredovala pri nakupovanju modre galice in jo je oddala tukajšnjim vinogradnikom, in sicer državne modre galice 18.336 1/2 kg, za kar se je vplačalo 64.439 K 85 v, in 145 kg švedske modre galice v znesku 870 K. Ker se je državna galica zaračunila kilogram po 3 K 30 v, se je vinogradnikom preveč vplačani znesek vrnil, in sicer znaša ta pri županstvih: Belacerkev 210 K 10 v, Brusnice 406 K, Mirnapeč 73 K 80 v, Novo mesto z okolico 322 kron 90 v, Orehovica 116 kron 80 v, Precna 429 kron 20 v, Kandija z okolico 865 kron 30 v, Št. Peter 757 K 70 v; pri župnih uradih: Podgrad 62 kron 90 v, Stopiče 368 K 20 v, in pri vaseh: Ločna 150 K 50 v, Ždinja vas 153 kron, in pri raznih: 13 K, skupaj 3929 kron 40 v. Ti zneski so se po zaupnikih vrnili posameznim vinogradnikom, ki naj blagovolijo vzeti to na znanje.

Vabilo k občnemu zboru kmetijske podružnice v Novem mestu, ki bo v pondeljek, dne 18. decembra t. l. ob 2. uri popoldne v gostilni g. Košaka v Novem mestu. — Spored: 1. Poročilo o delovanju podružnice; 2. poročilo o računih; 3. predlogi za občni zbor v Ljubljani; 4. volitev novega odbora; 5. predlogi in nasveti. — Opomnja: Če ob zgoraj določenem času ne pride zadosti udov, se občni zbor vrši pol ure pozneje z istim vspeedom ne gledé na število navzočih. — Podružnica c. kr. kmetijske družbe v Novem mestu, dne 2. decembra 1916. Načelnik: Rohrman.

Naročajte „Dolenjske Novice“!

Dopisi.

S Preloke pri Vinici. Za pljučnico je umrl v Ljubljani v bolnišnici korporal Franc Balkovec iz Balkovcev. Ob prvi mobilizaciji je bil poklican v vojsko, se udeležil mnogih bojev, a nikdar bil ranjen, ne bolan. Ko je bil pred nekaj meseci na kratkem dopustu, se mu ni poznalo, da bi bil kaj v vojski. Domov je pogostoma pisal in vselej priznaval, da ga varuje Mati božja, kateri se je pridno priporočal. Sploh je bil priden in vzgleden gospodar. V strelskem jarku je bil tudi zložil daljšo pesem „Obracun z Italijani“, katero so bile prinesle tudi „Dolenjske Novice“. Počivaj v miru! — Iz ruskega ujetništva sta se oglasila Miko Balkovec, pos. iz Dejanov in njegov bojni tovariš, učiteljev sin Stanko Novak. Svojega naslova ne povesta. — Gromenje topov, ki je bilo utihnilo po tretji laški ofenzivi, zopet dobro slišimo. Ob jasnih nočeh pa večkrat vidimo svetlikanje od goriške fronte sem. Nekteri pravijo, da je to odsev reflektorjev (svetlobnih metalcev) na goriški fronti. —

Najhujše sanje. Oče sanja o svojih desetih sinovih, ki so pa imeli vsi po sto nog. — V sanjah začne kričati in zdihovati: „Kje naj vendar kupim čevlje in cipule za toliko nog?“

Domišljavost pevčeva. A svojemu sosednemu sostanovalcu: „Gospod, ali vas nič ne motim, ker vsak večer pojem?“ — B: „Kaj pravite? To vendar ni petje, če se derete, da je groza!“

Pri vojaki. Korporal: „Čičelič, ne držite se kakor opica, ki so ji možgane plombirali!“

Raznotero.

Zamenjano dete. Zanimivo dogodbico je prinesel neki ameriški list. V Weawerville v Kaliforniji je bila prirejena plesna veselica, na katero je prišlo mnogo mladih mater s svojimi dojenčki. Ti mladi Kalifornijanci so pa bili vsled godbe, šundra in lesketajočih se svetilk tako vznemirjeni, da so povzročili s svojim kričanjem strašen vrišč. Sklenilo se je zato, odkazati otrokom posebno sobo, kjer so pazila na nje mlada dekleta, zakaj matere bi se bile nerade odrekle plesu. Toliko pa, da so bila mlada dekleta z dojenčki sama, jim je prišlo na misel, bodisi iz dolgega časa, bodisi iz mržnje do svojega posla, sleči vse kričanje in zamenjati njih obleke. Ko so po končanem plesu matere spet sprejemale svoje ljubljence, pri čemer jim je bilo krilce vsekakor glavno znamenje, ni pri pičli razsvetljavi nobena izmed njih spoznala prevare in je slednja odšla domov s tujim detetom. Lahko si je misliti strah, presenečenje in gnev mladih mater, ko so se zjutraj po utrudljivem plesu zbudile in so skrbno ogledovale svoje miljene malčke. Kmalu se je pričelo tekanje, beganje, iskanje in prenašanje otrok. Ali najti pravo dete ni bilo vselej tako lahko, zakaj deloma so stanovale plesalke po dve in več milj daleč od Weawerville, deloma so si bili dojenčki, zlasti kar jih je bilo mlajših, tako podobni, da jih niti materni čut ni mogel z vso gotovostjo ločiti. Tako je minilo več dni v skrbeh in strahu in brez mnogega hrupnega spora za materino pravo, dokler niso vse matere imele svojih otrok, ali pa so si vsaj tako domnevale.

Zaklano perutnino natlačila s papirjem. Neka branjevka iz dunajskega predmestja je prinesla na dunajski trg za perutnino 10 puranov in sedem gosk. Ta perutnina je bila skrbno osnažena in navidezno dobro rejena. Blago je bilo v naglici razprodano. Gospa, ki je kupila enega purana in dve goski, je bila posebno vesela, ker se ji je zdelo, da je kupila blago poceni. Ko je doma postavila zaklane živali na mizo, je bila radovedna, je-li se nahaja med drobovino veliko maščobe. Ko je pogledala v notranjščino, je bila nemalo presenečena, ker je našla namesto drobovine in masti v puranu in goskah vse polno

zmočenega papirja. Na Dunaju so najraznovrstnejša sleparstva z jedili na dnevnem redu.

Krasno vojno odlikovanje. Pred 76. leti je cesar na Kineškem poslal svojemu velikemu admiralu, ki se je izkazal v pomorski bitki z Angleži z mnogimi hrabrostmi, izredno odlikovanje. Njegovo Veličanstvo je namreč blagovolilo poslati svojemu odlikovancu s kineškimi cvetkami okrašeno pismo, v katerem mu je določilo po smrti prostor v tretjih nebesih. Je-li odlikovanec tudi dobil tam res prostor, o tem zgodovina molči.

Gospodarstvo.

Mešana krma za konje. Dosedaj sta se razdelila dva vagona te krme. Drugi vagon je bil tudi hitro oddan. Sedaj imamo dobiti še tretji vagon te krme, ki se je nakazal z Dunaja že meseca septembra. Iz tega se vidi, kako počasi se dobavajo krmila od zunaj. Mešano konjsko krmo dobivamo iz tvornice za krmila v Pernegu na Štajerskem, ki na naše ponovno dreganje še do danes ni mogla izvršiti naročila. V zadnjem času je promet zaprt, tako da tudi iz tega vzroka ne moremo priti do potrebne krme.

Deželno mesto za krmila. Stranke, ki so prejele nakazila za otrobi, blaga pa še ne, naj potrpijo, ker se blago zaradi ustavljenega železničnega prometa ne more doposlati. — Sicer se pa stranke opozarjajo tudi na to, da je nakazana krmila treba tekom 14 dni iz mlinov odvzeti, sicer se bodo oddala drugim potrebnejšim občinam. Nekatero stranke ozir. županstva še sedaj ne store potrebnih korakov za dobavo nakazanih otrobov, dasi dobe na dotičnih nakazilih potrebna navodila glede plačila in prejema blaga. Vnovič moramo povdarjati, da so nakazila za otrobi ravnotake vrednosti kakor „krušne karte“, so tedaj samo izkaznice, po katerih je imetnik take nakaznice opravičen, dobiti iz notri navedenega mlina otrobi. V gotovih slučajih jih dobi proti predplačilu, ki ga mora poslati „Gospodarski zvezi“, v nekaterih slučajih pa proti povzetju. Vse to je pa napisano na dotičnih nakaznicah in se je treba strankam točno pa tem ravnati in takoj potrebno ukreniti.

Slovenski vojak v tujini.

Izmed slovenskih vojakov-junakov, ki so že od začetka vojne pod orožjem, je bil tudi vojak Ivan Brudar, doma iz Gotne vasi št. 3. Ravno je dokončal nižjo gimnazijo v Novem mestu in menil se je posvetiti poljedelstvu, ko je izbruhnila vojna. Po par mesečnem vežbanju so ga poslali v krvavo Galicijo, kjer je bil skoro leto dni, nekaj časa v rezervi, potem pa večjidel v strelskem jarku. Ni mu namenila majka usoda, da ga zadene v sredi galiških ravnin sovražna krogla, od neprestanih naporov, kakor vednih maršev, pomanjkanja hrane, potem pa tudi vsled silovitih duševnih bojev, ki se vrše v vsaki mladi duši, ki se zre v vsakem trenutku smrti nasproti, je onemogel in poslali so ga v zaledje, kjer se je nekaj časa zdravil, potem pa zopet hajdi na fronto. Tedaj se ga je lotilo silno domotožje. Ena njegovih kart te dōbe se glasi: „Draga moja mati! Kje ste, zlata moja mati, moj bratec, moji prijatelji? Kje si, moj dom? Ali vas bodo še kdaj gledale moje oči? Kako rad, ah samo še enkrat bi Vas še videl. Ah, kje sem jaz, tako daleč tam pri ruski meji. Zdjaj sem bil štiri dni in štiri noči v prav hudem ognju, a Marija me je obvarovala vsega hudega. Cel čas nisem imel družega pred očmi, ko Jezusa in Marijo. Vsako minuto, vsak trenutek sem bil pripravljen na smrt. Dvakrat sem bil v šturmu, enkrat ravno o polnoči, pa smo jih zapodili daleč nazaj. Lepo Vas prosim, draga mati, molite za-me. — Vaš sin Ivan.“

Od tedaj ni prav nič pisal, dokler niso dobili domači naslednjo, žal, tudi zadnjo

njegovo karto — naslednjo namreč, ki jo je pisal po petmesečnem presledku iz ujetništva iz Rusije, so dobili 17. t. m. — „Poročam Vam, da sem še živ, ker je tako božja volja. Prosim Vas, ljuba mati, molite za-me, za mojo srečno smrt. Nočem tožiti, kako se mi godi tu v Bukovini, o strašnih, groznih bojih. Cel čas, kar sem bil v Galiciji, mislim, da nisem toliko izkusil, kakor nekaj dni v Bukovini. Ko bi se vendar že enkrat usmilil Bog bednega človeštva, da bi bil že konec tega prelivanja krvi. Srčni pozdrav Vaš hvaležni sin Ivan.“

Od tedaj pa niso dobili domači nobenega glasu od njega, dokler se ni, kakor že rečeno, oglasil iz ruskega ujetništva. Piše: „Ljuba moja mati! Upam, da ste dobili mojo karto, ki sem jo vam pisal, da sem v ruskem ujetništvu. Pisal sem jo vam pa še na poti v Rusijo. Rad bi Vam popisal, kako se mi godi, pa se bojim, da bi jo cenzura vrgla v koš. Bivam na Ukrajini, blizu mesta Kijeva. Zdrav sem, hvala Bogu, kar tudi Vam želim. Če to karto dobite, mi takoj odpišite, da bom vedel, da veste za-me. Mlad sem še, komaj začel živeti, pa moram piti iz kupe grenke kaplje tega življenja. Tu nimam nobenega znanca, strašno se mi toži po domovini:

Kje si, ljuba domovina moja?
Lepa Ti dežela Kranjska?
Daleč, daleč za gorami,
daleč za širnimi planjavami,
tam dom si moj.

A jaz v tujini kot zgubljeni sin.
Ko bil bi ptič, poletel bi
čez gore tam karpatske,
čez širno ravan Ogerske
v domovino Kranjsko.

Adijo, ljuba mati in brat! — Vaš hvaležni sin Ivan.“

Drugi sin posestnice Marije Brudar, Jože, pa je pisal zadnjič pred kakim mescem dni iz laškega bojišča: „Ljuba mati! Najprvo Vas prav lepo pozdravim in Vam naznanjam, da sem še zdrav, hvala Bogu. Prosim, molite za-me, pa za mašo dajte, da me bo Bog obvaroval. Zakaj sedaj imamo prav hude boje, tako topovi bruhajo, da hočejo ves svet na glavo postaviti. — Zdjaj pa Vas še enkrat pozdravim, Vas in vse skupaj, Vaš sin Jože.“

Od tedaj se ne ve o njem, ali je še živ, ali mrtev. Neki vojak, ki je prišel iz italijanske fronte, je pravil, da je padla granata v kolibo, kjer je bil tudi patroljevodja Jože, in osem mož ubila. Vendar ni vedel nič gotovega povedati. Treba je prav resno posvariti take ljudi, ki trosijo nepotrjene vesti okoli. Stariše pa je treba potolažiti, naj ne obupajo, ker priti mora preje še uradno obvestilo, kako je z njim in koliko se more dati na to; pa tudi vemo iz izkušnje, ko so ga uradno proglasili za mrtvega, pa se je oglasil iz ujetništva.

Podpisujte peto vojno posojilo!

Loterijske številke.

Trst, 29. novembra 76 51 5 40 65

Krmetška posojilnica in hran. v Mirnipeči

reg. zadruga z neomejeno zavezo v likvidaciji naznanja, da obrestuje, počeniš 1. januarja 1917 hranilne vloge po

4%

brez vsakega odbitka.

Mirnapeč, dne 1. decembra 1916.

Likvidacijski odbor.

Prazne vreče

kupuje vedno in v vsaki množini ter plačuje najdražje trgovska firma 103-6-2

J. Kušlan, Kranj-Gorenjsko.

Istotam se kupujejo po najvišjih cenah

: suhe gobe :

Velika lepa hiša

na Glavnem trgu v Novem mestu je takoj pod ugodnimi pogoji naprodaj. V hiši se nahaja veliko let gostilna in je pripravna za mesarijo in sploh za vsako obrt in stanovanje, ker je v njej deset sob z vsemi pritliklinami. — Zraven se lahko kupi tudi precejšen vrt, ki leži tri minute od hiše in je pripraven tudi za stavbišče.

Odgovarjal bo posestnik samo pismenim potom na pismena vprašanja s priloženo petnajstvinarsko znamko. Pismena vprašanja se vpošljejo na upravnništvo „Dol. Novic“.

U 514/16/8

V imenu Njegovega Veličanstva cesarja!

Obtožena Fani Javornik, 49 letna, omožena, gostilničarka v Kandiji, nekaznovana je kriva, da je meseca oktobra v Kandiji v svoji krēmi točila po 1 K 60h liter kupljeno vino po 2 K 40h — toraj zahtevala izrabljaje izredne razmere, povzročene z vojnim stanjem za neobhodno potrebne reči očitno čezmerne cene.

S tem je zagrešila prestopok po § 18 točka 1. naredbes z dne 21. avgusta 1916 št. 261 d. z. in se obsoja uporabljajoč §§ 266 in 261 k. z. v denarno kazen 40 K, v slučaju neizterljivosti v 4 dnevni zapor in nadaljno kazen 20 K, v slučaju neizterljivosti v 2 dnevni zapor ter po § 389 k. pr. r. v povračilo stroškov kazenskega postopanja.

Po § 23 cit. nar. se določa, da se ta sodba brez razlogov objavi v časopisu „Dol. Novice“.

C. kr. okrajna sodnja v Rudolfovem, odd. III., dne 21. novembra 1916.

Mestna hranilnica v Novem mestu.

Kakor za četrto vojno posojilo, tako se bo tudi za

peto vojno posojilo

zamoglo naročiti pri podpisani novomeški hranilnici. Podpisovalna cena je določena pri

a) štiridesetletnem davka prostem 5 1/2% amort. državnem posojilu 92.50%

b) davka prostih 5 1/2% dne 1. junija 1922 vračljivih državnih blag. nakaznicah 96.50%

Hranilnica tem potom objalja, da hoče vse storiti, da ljudstvu olajša pridobitev teh tako dobro se obrestujočih papirjev. Svojim vložnikom bo v namen vojnega posojila nemudno izplačala vsako vsoto hranjenega denarja. Nakup teh papirjev bo brez vsega dobička poskrbel; in ker je od vis. vlade za to opravičena, bo na željo vrednostne papirje v shrambo in oskrbovanje prevzela in tudi zapadle kupone izplačevala.

Daljna tozadevna pojasnila se dobē ob uradnih urah v Mestni hranilnici.

105-0-2

Mestna hranilnica v Novem mestu.